

הדף היומי

יום חמישי ה' תמוז תשס"ז
מסכת יבמות - דף מט

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ת"
לע"נ גיטל מלכה ע"ה בת הר"ר אשר אנטשיל ז"ל

עיונים על הדף

מה ההבדל בין עשרת ימי תשובה לשאר ימות השנה?

הגמ' אומרת שהפסוק "דרשו את ד' בהמצאו קרוב" מלמד שיחיד המתקרב להקב"ה נענה ושכינה קרובה ומתייחס לעשרה ימים שבין ראש השנה ליוה"כ. מה מיוחד בימים אלו.

המב"ט בביית אלוקים (שער התשובה טו) אומר, שהתשובה מועילה לעולם. אבל מר"ה ליום הכפורים מועילה יותר ומקובלת, גם כי לא תהיה כ"כ תשובה גמורה, וכמו שאמר ז"ל דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליום הכפורים, שאז נמצא וקרוב לכל קוראיו, ואפילו היחיד.

ומבאר המב"ט, וראוי לתת טעם בזה, כי כפי הנראה אינם ראוים אלו הימים לשתיה התשובה מקובלת בהם יותר מבשאר ימות השנה, וזה כי ביום ר"ה הוא יתברך יושב על כסא דין לפקוד על כל העולם פרי מעלליהם ומחשבותיהם אם לטוב אם לרע במשפט צדק, וא"כ לא יאות לקבל תשובה באותן הימים שהם ימי דין ומשפט כי כשהמלך יושב על כסא דין אינו עובר על פשע עד שיעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים.

ולזה אני אומר, כי נתיחדו אלו הימים לשתיה התשובה מקובלת יותר בהם, להיותם בזמן בריאת העולם, וזה כי בזמן בריאת העולם רצה הקל יתברך והסכים לקבל תשובת השב בתשובה, להיות בריאתו עפר מן האדמה, ויצר לב האדם רע מנעוריו, ואי אפשר לו מבלי שיחטא, ואם לא היה מקבל התשובה היתה בריאת העולם לריק, שאי אפשר שלא תהיה רבה רעת האדם בארץ וישחית האל את העולם, וזה שאמר (פסחים נ"ד) ז' דברים נבראו קודם שנברא העולם ואחד מהם התשובה, כי קודם שנברא העולם הסכים לקבל תשובת השב מחטאו, שאם לא כן לא היה בורא העולם שלא היה יכול לעמוד כנוצר, ולכך בזמן שנברא העולם זוכר הקל יתברך שעל מנת כך בראו שיקבל התשובה, וגם שיעמוד בכסא דין בפלס ומאזני משפט ביום שברא העולם במזל מאזנים, וגזר על כל באי העולם מה שראוי לבא עליהם בדין ומשפט, עם כל זה בזכרו תנאי השתנה עם מעשה בראשית בקבלת התשובה כנוצר, עומד מכסא דין וישב על כסא רחמים לקבל תשובתם שלא להעניש אותם כפי חטאתם.

וכתב הצ"ח בדרושים (דרוש ט' לעשרת ימי תשובה) ובאהבת ד' אותנו, וברוב חסדו, נתן לנו עשרה ימים הללו בשנה לדורשו בהמצאו, והוא קרוב לנו ורוצה בתשובת רשעים, ולכן אין מהראוי להתעצל רק לקום לראש אשמורת, ובתפלה ובתחנונים ירבה, גם בלילה על משכבו יתודה בכ"י. ומבאר הצ"ח את ההבדל בין עשרת ימי תשובה לבין שאר ימות השנה, וז"ל, יש הפרש גדול בין התשובה בימים האדירים הללו, ובין שאר ימות השנה, כי בשאר ימות השנה מחיצה של ברזל מפסקת, והמחיצה היא עצמה נעשית מפשעינו ומחטאותנו, וע"י כל עון ועון נברא משחית ומקטר, ובעלות התפלה השמימה, הנה האויר הוא מלא מהקליפות, וכל אחד מכיר את התפלה ממי שבראו וחוטף התפלה וכן המצות שהרשע עושה טרם שב בתשובה, הכל נופל בקליפה, ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי, ואין הקב"ה חפץ בקילוסו של רשע, והטעם שע"י זה נותן כח בהקליפה. והנה כאשר ירצה לשוב בתשובה, הנה כתיב נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים, כי משל הזורע השדה טרם חרש ועקר הקוצים, הנה לא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב, אבל מי שרוצה ליהנות מזרעו צריך מתחילה לחרוש ולנקות השדה מעשבים, ואז הארץ תתן יבולה, כן האדם בעוד שלא עקר הקוצים, כי כל חטא הוא קוץ ממאיר, אזי לא תשמע תפלתו, וכל מצותיו לא יתקבלו ברצון, כי הקליפות חוטפות הכל, וצריך מתחילה לענות בצום נפש, וביתר הסיגופים כפי תשובת המשקל, שבזה הוא משבר הקליפות, ומחליש כחם עד יתמו, ואז יתקבלו תפלותיו, וצריך לזה זמן רב ובין כך יתגבר יצרו עליו, וכבר הוא מעותר להתגברות היצר עליו, כי יש להיצה"ר סיוע גדול מהמשחיתים אשר ברא הוא עצמו לחבל.

אבל בעשרת ימי תשובה, התשובה בנקל מאוד, כי אז הדלת פתוחה, כי כן יסד המלך מלכו של עולם, ואז אפילו הרשע יכול להעלות תפלתו ולשפוף שיחו לבקש ולחנן, ומבלי סיגופים גדולים הוא נכנס לפנים להיכל המלך לבקש מלפניו, ומי שישן בימים הקדושים האלו בשינת האולה, אשר תסלף דרכו לאמר מחר אעשה כדבר המלך, ודוזה מיזם אל יום ויש מחר כלאחר שנים, והימים יפנו והוא רשע בעונו ימות, ואף יבוא כל אילי נביות לא יקבלו ממנו והרי זה דומה וכו', והנה הקב"ה באהבתו את עמו צוה הנביא לעורר לב העם לתשובה בזמן הזה יתר משאר ימות השנה.

והנה לכאורה יש לבעל דין לחלוק, מה בצע בימים מועטים הללו, לתקן אשר פגם וקלקל בכל ימי השנה, והנה ראה זה מצאתי שכתב הא"י, שיש כח בימים הללו כל יום לתקן במה שחטא בכל השנה ביום הזה, דהיינו יום השבת יתקן כל מה שחטא בכל שבתות השנה, וכן יום אחד בשבת של עשרת ימי תשובה

סגולתו לתקן כל מה שחטא בכל יום אחד בשבת, וכן כל יום ויום. ולכן היו מפרישין הכהן הגדול מביתו שבעת ימים קודם יוה"כ, לפי שכפרת כל ישראל תלוי בו, והיה צריך להיות נקי מכל פגם וסוג, ויבוא זכאי ויכפר, ולכך הפרישוהו ז' ימים שהם כוללים כל ימי השבוע, וכל יום תקון שנגדו לכל השנה, ובה נשאר הכהן גדול זך ונקי וחרף מכל פשע.

"בהמצאו" הכוונה לזמן מסויים או למקום מסויים?

הגמ' דורשת ש"בהמצאו" הכוונה לעשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ שבהם הקב"ה קרוב אף ליחיד וכפי שהתבאר לעיל. מבואר מדברי הגמ' ש"בהמצאו" מתפרש על זמן של עשרה ימים.

מביא הצ"ח (שם דרוש כב'), מהגמ' בברכות (ו'): מנין שהקב"ה מצוי בבה"כ שנאמר "אלקים נצב בעדת קל". ובירושלמי פרק אין מעמידין דרש רבי ירמיה שנלמד מהפסוק "בהמצאו" שהקב"ה נמצא בבית כנסיות ובבתי מדרשות. א"כ נוקט הצ"ח למדנו בבלי ש"בהמצאו" מתייחס לזמן של עשרת ימי תשובה. אולם מדברי הירושלמי מבואר ש"בהמצאו" מתייחס למקום, ששם נמצאת השכינה ושלם ראוי להתפלל ולהזדבק בקודשא בריך הוא.

לכן אומר הצ"ח, צריך לצרף את ב' הביאורים, שגם הירושלמי מחלק בין יחיד לצבור, אלא שסתם ציבור מתפללים בבית הכנסת שהוא מקום קדוש, לאפוקי העושים מנין בבתיהם שמפסידים קדושת המקום, ולכן קאמר הירושלמי על מקרא זה "בהמצאו", שמשמע שיש זמן קבוע למציאתו, וקאמר הירושלמי, והיכן הוא מצוי תמיד בבה"כ, ששם מתפללים הצבור ולרבים קרוב ה' בכל קראנו אליו. ומאריך הצ"ח לבאר את המעלה של המתפלל בבית הכנסת שזוכה לאריכות ימים וכו'. ונוקט שבח"ל שמעלתה פחותה מארץ ישראל ימצא המתפלל את מקום השכינה אך ורק בבית הכנסת ולא בביתו. ועיי"ש שהאר"ך בעניין.

סיכום הדף

נושא היומ: איזהו ולד ממזר

ממזר, לר"ע, כל הבא מחייבי לאוין. **ולומד**, מסמיכות לא יגלה כנף אביו שהוא בלאו, ללא יבא ממזר. **בדעת ר"ע**, נחלקו, **רבי סימאי סבר**, כל חייבי לאוין, **ודעת רבי ישבב**, אף חייבי עשה, ומרבים מהמילה "ולא". **לשמעון התימני**, ממזר רק מחיוב כרת. **ודורש**, ולא יגלה כנף אביו הוא בכרת, ונסמך לממזר. **לרבי יהושע**, חייבי מיתות ב"ד. **ולומד**, שממזר זה רק מה שנכתב בין לא יקח את אשת אביו, ללא יגלה, והנמצא ביניהם זה אשת אב שהבא עליה במיתת ב"ד. **אמר אביו, לכ"ע**, בא על הנדה שהיא בכרת, **ובא על הסוטה** שהיא בלאו, אין הולד ממזר היות ויש בהם תפיסת קידושין. היינו שלא פוקעים הקידושין. ושומרת יבם לשוק, **הסתפק אב"ה**, האם כרב שאין קידושין תופסין בה. או כשמואל שצריכה נט מספק וולדה ממזר מספק.

אמר רבי שמעון בן עזאי, מצאנו ברייתא שאמר בה: **א**. שממזר מחייבי מיתות ב"ד. **ב**. משנת רבי אלעזר קב ונקי. **ג**. מנשה הרג את ישעיה הנביא. **וביאר רבא**, שמנשה פסק להרוג את ישעיה מחמת שטעה בדבריו, ואמר, **משה רבינו אמר על הקב"ה**, "לא יראני האדם וחי". ואילו ישעיה הנביא אמר, "ואראה את ד'". **והכוונה**, שהיות והנביאים לא ראו בראיה גמורה, חשבו שראו את השכינה. **משה רבינו אמר** "מי כד' אלוקינו בכל קראנו אליו". וישעיה אמר, "בהמצאו". **והכוונה** שביחיד לפעמים אינו נמצא, ובעשרת ימי תשובה נמצא וע"ז נאמר בהמצאו. ואילו בצבור תמיד עונה. **משה רבינו אמר**, "את מספר ימיך אמלא". וישעיה אמר לחזקיה, "הוספתני". **וביאר הפסוק** "אמלא", תלוי במחלוקת. **לדעת ר"ע**, אם זוכה חי את השנים שהוקצב לו, ואם לאו, פוחתין לו. **ולדעת רבנן**, אם זוכה, אף מוסיפים לו. וזה הכוונה "אמלא", וזה הכוונה של ישעיה "הוספתני". **אמנם לדעת ר"ע**, "הוספתני", שאמר ישעיה, הכוונה על השנים שהחזירו לו משלו. וכך, נקצב לו סכום שנים, ושחלה הורידו מקצבתו, ושהבריא החזירו לו את השנים שמעיקרא נקצבו לו. והראיה, שאמר הנביא ישעיה בן זרע דוד ויאשיהו שמו, והרי יאשיהו היה נכדו של מנשה, ומנשה עוד לא נולד בזמן שחלה חזקיה. ואם לא קצבו לו מראש מספר שנים גדול, איך הייתה נבואה על לידת יאשיהו קודם שמנשה נולד. בהכרח, נקצב לו סכום שנים גדול, הורידו לו, והחזירו. **ולדעת רבנן**, אין הכרח שיוולד דווקא מחזקיה. **וידע ישעיה הנביא** שמנשה לא יקבל את ביאור העניינים, ואם יהרגנו דינו יהיה של הורג במזיד. **ולכן ברך** ישעיה הנביא, ונבלע בעץ ע"י הזכרת שמות הקודש. וחתכו את העץ, **ונהרג ישעיה** כאשר הגיעו לפיו, ונענש בעבור שאמר "בתוך עם טמא שפתיים".

ערוות "אחות אשה", נפקע לאחר מיתתה. והביאה המשנה צורות להלכה זו. **ואמר רב יוסף בשם רבי**, שמשנה זו אינה צריכה.